

arenaidé
April 2018

Ny Tid rapport 36

Dagstidningarnas nya ägare: politiskt styrda stiftelser

Villkoren för dagens tidningar
och striden om mediestödet

Sverker Lindström

Dagstidningarnas nya ägare:
politiskt styrda stiftelser
– Villkoren för dagens tidningar
och striden om mediestödet

Arena idé

Stockholm 2018

©Arena idé och Sverker Lindström

Omslagsfoto: anaterate/Pixabay

Rapporten kan laddas ner från www.arenaide.se/rapporter

Författarpresentation

Sverker Lindström är journalist och författare.

NYTT MEDIELANDSKAP MED SVÅRA PÅFRESTNINGAR DOMINERAS AV PARTIANKNUTNA STIFTELSE- SOM ÄGARE	5
DE GAMLA ÄGARFAMILJERNA ÄR BORTA – STORA STIFTELSE- KONCERNER HAR TAGIT ÖVER.....	6
DAGENS STORA ÄGARGRUPPER – EN ÖVERSIKT	8
PARTIPOLITISKT UTVALDA PERSONER HAR MAKT OCH ANSVAR ÖVER 70 PROCENT AV LANDSORTENS DAGSTIDNINGAR.....	10
DE NYA (OCH NÅGRA GAMLA) TIDNINGSKONCERNERNA ÄR EN STARK MAKTFAKTOR I YTTRANDEFRIHETEN	11
1. MITTMEDIA (STÖRSTA TIDNINGSGRUPPEN) – TVÅ STIFTELSE- SOM ÄGARE	11
2. ERIK OCH ASTA SUNDINS STIFTELSE – NORRKÖPINGS TIDNINGAR- KONCERNEN.....	14
3. STIFTELSEN BAROMETERN/TORE G WÄRENSSTAMS STIFTELSE – GOTA MEDIA AB.....	16
4. ESKILSTUNA-KURIRENS STIFTELSE.....	17
5. STIFTELSEN SKELLEFTEPRESS	18
6. STIFTELSEN VK-PRESS.....	18
7. FAMILJEN ANDER, NWT OCH STIFTELSEN FÖR MEDIAFORSKNING.....	19
8. FAMILJEN HAMRIN – HERENCO OCH HALLPRESSEN AB.....	19
9. REKONSTRUERADE STAMPEN-KONCERNEN MED GÖTEBORGS-POSTEN.....	20
10. ÖVRIGA TIDNINGAR MED OLIKA ENSKILDA ÄGARE	20
OSÄKRA FRAMTIDSUTSIKTER OCH RISKER NÄR MEDIEBRANSCHEN STÄLLER OM.....	21
VAD HÄNDER I DET NYA MEDIELANDSKAPET MED DAGSTIDNINGARNAS CENTRALA POLITISKA ROLL?	25
TIDNINGARNA SOM HÖRNPELARE I DEMOKRATIN – KAN ROLLEN BIBEHÅLLAS OCH SÄKRAS FRAMÖVER?	27
STATLIGA PRESSPOLITIKENS MÅNGÅRIGA DRIFTSTÖD HAR RÄDDAT ANDRATIDNINGAR FRÅN NEDLÄGGNING	29
LIBERALERNA OCH MODERATERNA RÄDDADE MILJONSTÖD TILL DE STIFTELSEÄGDA TIDNINGSKONCERNER SOM DE STYR.....	32
BILAGA 1: DEN NYA PARTIPRESSEN	37
LIBERALERNA	37
MODERATERNA	38
SOCIALDEMOKRATERNA	39
CENTERPARTIET.....	39
PRIVATÄGDA, DELVIS STIFTELSEÄGDA – M-ANKNYTNING.....	39
PRIVATÄGDA – LIBERAL ANKNYTNING	39
ÖVRIGA UTAN SÄRSKILD POLITISK ANKNYTNING.....	40
BILAGA 2: KOMMUNER I MEDIESKUGGA – BEVAKNING SAKNAS. 41	41
TIDIGARE RAPPORTER I SERIEN NY TID.....	43

NYTT MEDIELANDSKAP MED SVÅRA PÅFRESTNINGAR DOMINERAS AV PARTIANKNUTNA STIFTELSER SOM ÄGARE

De svenska dagstidningarna är inne i en svår omställningsperiod. Framtiden är osäker.

Under senare år har prenumeranterna minskat i snabb takt, liksom annonsörerna. Och den utvecklingen fortsätter. Ekonomin försämras. Antalet journalister har minskats. Den dagliga journalistiska bevakningen på många orter har lagts ner för att minska förluster. Stora prishöjningar har tillgripits. Det är osäkert om stadigt minskade pappersupplagor kan ersättas av betalda digitala utgåvor.

Sedan 2005 har en stark ägarkoncentration och centralisering genomförts som ritat om stora delar av medielandskapet, framför allt beträffande tidningarna utanför de tre stora städerna. Ett resultat är att stiftelser i dag äger mer än 70 procent av landsortens dagstidningar.

Det är tre stora miljardföretag som dominerar: Mittmedia, Norrköpings Tidningar Media och Gota Media. De ägs av stiftelser som styrs av politiker i två partier, Liberalerna och Moderaterna. De främsta maktpersonerna är en mångårig medarbetare till partiledaren Jan Björklund och chefen för statliga AB Vattenfall tillsammans med en moderat toppolitiker. De leder stiftelser som äger koncerner med hälften av alla dagstidningar utanför storstäderna.

Landsortstidningarna ägs och styrs i dag på ett överraskande sätt. Totalt finns det 85 tidningar som kommer ut mer än tre dagar i veckan.

- 34 ägs av stiftelser som styrs av politiker från Liberalerna
- 21 ägs av stiftelser som styrs av politiker från Moderaterna
- 2 tidningar ägs av Centerpartiintressen
- 1 tidning ägs av socialdemokratiska intressen
- övriga ägs av olika privata intressen.

En förteckning över tidningar som ägs och styrs av politiska partiintressen finns i Bilaga 1.

Den statliga medieutredningen som avslutades hösten 2016 undervärderade allvaret i den mycket starka maktkoncentration som uppstått. Det framgår av betänkandet *En gränsöverskridande mediepolitik*, SOU 2016:80. Oroande är att många

ägarkonstellationer saknar ordentliga ekonomiska muskler. Och nu är det inte enbart tidningar som uppbär statligt presstöd som är hotade. De ekonomiska påfrestningarna är över lag stora.

Den här rapporten behandlar främst dagstidningarna utanför storstäderna, deras framtidsutsikter och hur det statliga presstödet behöver omskapas för att förhindra en tidningsdöd.

En central fråga är i vad mån ett nytt reformerat statligt presstöd kan rädda situationen för tidningar som bedriver kvalificerad journalistik. Riksdagen ska fatta beslut i den frågan senare i år.

DE GAMLA ÄGARFAMILJERNA ÄR BORTA – STORA STIFTELSE- KONCERNER HAR TAGIT ÖVER

De stora städernas tidningar av rikskaraktär ingår i stora mediekoncerner. Dagens Nyheter, Expressen, Dagens Industri, Sydsvenska Dagbladet/Helsingborgs Dagblad ingår i familjen Bonniers vittförgrenade verksamhet. Ägare och koncernmoder är Albert Bonnier AB. Norska Schibsted äger Aftonbladet och Svenska Dagbladet. Göteborgs-Posten ingår i Stampen-koncernen. Skånska Dagbladet räknas till storstadstidningarna.

Dagens Nyheter omsätter 1,5 miljarder kronor och gick 2016 med 148 miljoner kronor i vinst. Har lyckats bra med att få fart på de digitala prenumerationerna och har nått över 100 000 betalande läsare att jämföra med cirka 200 000 som prenumererar på papperstidningen. Nyligen genomfördes en mycket stor prishöjning. Tidningen satsar hårt på kvalificerad journalistik med omfattande nyanställningar av specialinriktade journalister.

Svenska Dagbladet, den andra Stockholmsbaserade morgontidningen, har en annan situation. Redovisade 2016 en omsättning på 951 miljoner kronor och en vinst före olika finansiella transaktioner på 74 miljoner kronor. Fick 40 miljoner kronor i statligt driftstöd.

Dagens Industri har länge varit en framgångssaga för ägarna Bonniers, men har redovisat mindre förluster under senare år. Det kan förklaras av koncernöverbäganden. Bruttomarginalen är fortfarande stor.

Göteborgs-Posten, som ägs av Stampen-koncernen, drogs in i den rekonstruktion som nyligen genomförts av koncernen och har att kämpa med lönsamhetsproblem. Förlusten för Stampen Media för 2016 var nära 100 miljoner kronor. Sydsvenska

Dagbladet/Helsingborgs Dagblad har problem med den vikande marknaden men kunde redovisa 10 miljoner kronor i vinst 2016. Skånska Dagbladet har stora problem.

Bland storstadstidningarna är Aftonbladet störst med en omsättning på 1,9 miljarder kronor. Expressen omsätter 1,2 miljarder kronor. Deras verksamhet bygger på internet, mobilnätpublicering och utgivning av dagstidningen. Båda koncernerna har dock stora problem med försäljningen av papperstidningen. Upplagorna har sjunkit mycket starkt år för år och uppges nu ligga kring 100 000 ex per utgivningsdag. Det ryktas att Expressen kommer att lägga ner papperstidningen.

De storstadsbaserade tidningarna är inte längre de största driftföretagen, men har marknadspositioner som inte ger omedelbara problem. Framtiden är dock osäker för Aftonbladets och Expressens papperstidningar. Om inte annat väntar svåra omställningar för att kompensera en vikande printmarknad och för att möta en hård kamp med Google och Facebook om digitala annonser.

Storstadstidningarna behandlas inte vidare i den här rapporten, utan fokus ligger på de dagstidningar som ges ut på orter utanför de stora städerna. Med dagstidningar avses tidningar som utkommer minst tre dagar i veckan.

Övergripande kan sägas att koncentrationstendenser i ägandet av landsortstidningarna har funnits länge. Men inte i den omfattning som ägt rum under senare år. Historiskt avstamp för utvecklingen kan tas i den storaffär som genomfördes 2005 då Centerpartiet sålde sin dagstidningskoncern för 1,8 miljarder kronor. Sedan följde år av olika köp och försäljningar. Priset var så högt att köparna fick problem, som ännu kastar sin skugga t.ex. över Stampen/Göteborgs-Posten som var huvudaktör i affären. En karusell av successiva ägarförändringar genomfördes under åren därefter. Nu ser vi resultatet. De gamla välkända ägarfamiljerna är nu med några undantag borta. Deras tidningar ägs nu av andra koncerner. De för alla äldre landsortsjournalister och läsare så välkända namnen Wärenstam, *Borås*, Pers, *Västmanland*, Ljung, *Örebro*, Sommelius, *Helsingborg*, Ridderstad, *Linköping*, Bengtsson, *Dalarna* och i viss mån Hjörne, *Göteborg* och Hamrin, *Jönköping* ger nu endast nostalgiska minnen.

*Koncentrations-
tendenser i
ägandet av
landsorts-
tidningarna har
funnits länge.
Men inte i den
omfattning som
ägt rum under
senare år.*

Efter köp och försäljningar i olika led ägs i dag 75 dagliga tidningar, många endags- och gratistidningar, tv-kanaler och digitala nyhetsmedier av i huvudsak stora sammanhållna företagsgrupper. Centralisering av makt och verksamhet har skett.

Ett säreget resultat är att cirka 70 procent av tidningarna numera ytterst ägs av stiftelser som äger aktiebolagskoncerner som driver tidningsverksamheten.

Den största sammanhållna koncernen är Mittmedia-gruppen med 28 tidningar och 20 nyhetssajter, ägd av två stiftelser. Näst störst är Norrköpings Tidningar Förlags AB som ger ut tio tidningar och ägs av Sundinstiftelsen. De två koncernerna är miljardföretag och har tillsammans mer än 3 000 anställda.

Det tredje stiftelseägda företaget är Gota Media AB som ger ut elva tidningar och ägs av två stiftelser med moderata politiker i styrelserna. Företaget omsätter en dryg miljard kronor och har drygt 700 anställda.

Nya Wermlands-Tidningen AB är en framgångsrik koncern som ägs i tre delar av arvingar i släkten Ander och i en fjärde del av en mediastiftelse. Omsättningen ligger på en halv miljard kronor.

Andra stora ägare är Stampen/Göteborgs-Posten, med sex dagstidningar och Hallpressen AB (inom Herenco AB), som äger tio medelstora landsortstidningar. Fyra stiftelser med anknytning till Liberalerna äger ytterligare sju tidningar. Därutöver är det endast en handfull mindre tidningar som ägs enskilt.

DAGENS STORA ÄGARGRUPPER

– EN ÖVERSIKT

En sammanställning av ägandet visar hur stark koncentrationsprocessen varit under de senaste fem–tio åren. Så här ägs huvudparten av landsortstidningarna i dag. Jämförbara uppgifter hämtade från allabolag.se.

Tidnings-koncern	Omsättning, tkr	Resultat 2016, tkr	Resultat 2015, tkr	Resultat 2014, tkr	Anställda
Nya Stiftelsen Gefle Dagblad/ Stiftelsen Press- organisation, 70/30, äger Mittmedia- koncernen.	2 271 000	30 793	34 231	34 327	1 986

Stiftelsen Erik och Asta Sundin äger Norrköpings Tidningar-koncernen.	1 757 000	-88 580	-78 332	-67 162	1 334
Stampen-gruppen, Stampen Lokala Medier AB	1 730 000	-99 939	-36 865	114 981	214
Stiftelsen Barometern och Tore G Wärenstam-stiftelsen äger Gota Media AB	1 104 000	-43 635	-127	-94 042	771
Nya Wermlands-Tidningen AB – 1/4 stiftelseägt	580 693	19 940	106 256	16 722	296
Hallpressen AB (del av Herenco AB), f.d. Hamrin-stiftelsen	547 000	7 349	13	2 274	170
Stiftelsen Eskilstuna-Kuriren äger Sörmlands Media AB	284 050	-10 508	-21 165		
Stiftelsen VK-Press äger Västerbottens-Kuriren	255 507	30 500	29 142	31 096	176
Stiftelsen Skelleftepress äger Norra Västerbotten	125 027	7 614	-7 650	10 226	83

Förlusterna är i stor utsträckning hänförliga till omstruktureringar och nedskrivningar av goodwill. Stampen har varit under rekonstruktion, storstadstidningen Göteborgs-Posten ingår.

PARTIPOLITISKT UTVALDA PERSONER HAR MAKT OCH ANSVAR ÖVER 70 PROCENT AV LANDSORTENS DAGSTIDNINGAR

Det utbredda stiftelseägandet är unikt. En stiftelse kännetecknas av att den ägs av ingen. Det som gäller är att stiftelsen ska styras enligt grundarens direktiv som lagts fast i en så kallad urkund. En styrelse styr självständigt, ingen utomstående har rätt att ingripa. Dessa grundregler är svåra att ändra.

Tidningsstiftelserna har alla som mål att "trygga utgivningen" av den ursprungliga tillgången, d.v.s. en eller flera tidningar. Intressant är att ingen av tidningsstiftelserna har ett uttalat mål att utvidga verksamheten eller att generera vinst. Ändå har en stor expansion av ägandet skett och vinst är nu ett måste.

Juridiskt är stiftelser en säregen konstruktion. Grundvillkoren regleras numera i en särskild lag, "stiftelselag, 1994:1220". Ansvar för en stiftelse vilar helt och fullt på dess styrelse. Dess ledamöter är de enda som kan fatta beslut i stiftelsens namn och är dessutom de enda ansvariga.

Varje stiftelse av större omfattning ska vara registrerad hos en länsstyrelse som är tillsynsmyndighet. Länsstyrelsen kräver in årsredovisningar för moderstiftelsen och dess ägda koncernföretag. De kräver också fortlöpande uppgifter om styrelsens sammansättning

En stiftelse kan inte ha några medlemmar även om några stiftelser är organiserade så att det finns liberala och moderata partimedlemmar som påverkar valet av styrelsemedlemmar. Men det är utanför lagen och högst tvivelaktigt och egentligen i strid med reglerna. En av tillsynsmyndigheterna, länsstyrelsen i Kristianstad, påpekar i ett beslut om Stiftelsen Kristianstadsbladet att det inte är i enlighet med lagen.

Länsstyrelsen i Stockholm vägrade länge att registrera Stiftelsen Pressorganisation som man ansåg var en falsk stiftelse, organiserad mera som en vanlig förening. Länsrätten höll med, men sedan vände plötsligt länsstyrelsen och godkände registreringen.

Ingen av stiftelserna bedriver tidningsverksamhet i själva stiftelsen som juridisk person utan i ett eller flera aktieföretag. Det betyder att tidningsverksamhetens skötsel inte är direkt underställd beslut i stiftelsens styrelse. Detta trots att stiftelsen är så kallad moderstiftelse och redovisar hela tidningsverksamheten i

en koncernredovisning. Ansvar för den direkta tidnings- och medieverksamheten vilar på ledamöterna i aktiebolagens styrelser och på de anställda företagsledarna. Den starka ställning inom varje tidning som en gång chefredaktörerna hade är nu devalverad i de flesta fall. Anställda direktörer har makten.

I Mittmedia och Norrköpings Tidningar klaras maktfrågan genom att stiftelsens ordförande eller någon eller några ledamöter tar plats i de viktigaste driftbolagen. Det betyder samtidigt att det är några få politiskt tillsatta personer som har en nyckelställning i ägandet och driften av dagstidningarna. De är i de flesta fall utvalda inom Liberalerna och Moderaterna på helt andra grunder än yrkeskunskap om verksamheten. Bland de viktigaste personerna finns t.ex. Vattenfalls chef, en f.d. partiledare och rader av kommunikationskonsulter och ledande politiker, nuvarande eller före detta.

En central fråga är vad dessa ägarförhållanden kan leda till på längre sikt. Vad händer vid en allvarlig kris i tidningsverksamheten? Är de stora tidningskoncerner som skapats under de senaste åren räddningen för de utsatta tidningarna?

DE NYA (OCH NÅGRA GAMLA) TIDNINGSKONCERNERNA ÄR EN STARK MAKTFAKTOR I YTTRANDEFRIHETEN

1. Mittmedia (största tidningsgruppen) – två stiftelser som ägare

Mittmedia säger alla. Men företagets ägare och koncernmoder är två stiftelser, Nya Stiftelsen Gefle Dagblad och dess upphov Stiftelsen Pressorganisation. De har som ändamål "att som ägare till aktier i Mittmedia Förvaltnings AB trygga utgivningen av tidningarna". Bolaget äger i sin tur Mittmedia AB som praktiskt driver tidningsverksamheten.

De två ägar- och moderstiftelserna styrs av kända nuvarande och f.d. politiska personer med stark anknytning till Liberalerna. En del av dem är i dag konsulter och knutna till Nordic Public Affairs.

Stiftelserna är ägare till huvudbolaget Mittmedia Förvaltnings AB, MFAB, som är ett slags holdingbolag och som äger 92 procent av aktierna i Mittmedia AB med rader av dotterbolag. Det är bolaget Mittmedia AB som driver medieverksamheten med 28

dagstidningar, 20 digitala utgåvor, en tv-kanal och en rad endags- och gratistidningar, med mera. En del tidningsfastigheter och andra verksamheter sköts av 30-talet dotterbolag.

Rader av ledande personer anknutna till Liberalerna, f.d. Folkpartiet, är på olika sätt ansvariga inom ägarsfären. Här finns namn som Lars Leijonborg, f.d. partiledare, Helena Dyrssen, konsult, tidigare överdirektör i Skatteverket, Johanna Elgenius, biträdande partisekreterare, Åsa Malmström, f.d. stabschef hos Jan Björklund, Madeleine Sjöstedt, f.d. kulturborgarråd, i dag konsult, Anders Frostell, f.d. toppfolkpartist, nu konsult, Christer Nylander, Liberalernas gruppleddare i riksdagen, med flera.

Länge har Krister Jönsson, 71, f.d. kapten i kavalleriet och aktiv folkpartist i Gävle, varit den främsta maktpersonen. Han har varit ordförande i Gefle-stiftelsen i många år och enligt stadgarna även varit styrelseordförande i ägarbolaget Mittmedia Förvaltnings AB, som utser styrelse i Mittmedia AB. Han har själv beskrivit sin roll som att han "har till uppgift att förvalta och säkerställa liberala mediers fortsatta utgivning".

I juni 2017 blev det ett helt nytt läge. Jan Friedman, konsult i Nordic Public Affairs, som var styrelseordförande i Mittmedia AB, hoppade plötsligt av sitt uppdrag förebärande att han inte hade tid längre. Några veckor senare tillsattes Krister Jönsson som tillfällig ny ordförande varpå han lämnade uppdraget som Gefle-stiftelsens ordförande.

En rad förändringar har sedan dess skett. Ny central maktperson är Åsa Malmström som nu är ordförande i Gefle-stiftelsen samt ordförande i Mittmedia Förvaltnings AB och ledamot i styrelsen för Mittmedia AB. Hon är på det sättet den centrala ledningspersonen. Hon har varit partiets presschef, ledare inom ungdomsförbundet och betydelsefull stabschef hos Jan Björklund i Alliansregeringen. I dag är hon kommunikationskonsult och tillhör även hon konsultbolaget Nordic Public Affairs.

Under hösten 2017 hölls en extra bolagsstämma i Mittmedia AB då Bengt Ottosson utsågs till ny styrelseordförande för tidningsverksamheten. Han är en välkänd medieprofil och var vd för Expressen i 13 år mellan 2001 och 2014. Han har förklarat att han vill att Mittmedia ska fortsätta bedriva lokal journalistik och opinionsbildning.

Nya Stiftelsen Gefle Dagblad, huvudägaren, styrs av partiaktiva liberaler med anknytning till Gävle, Sandviken, Hofors m.fl. orter. Tidningen Gefle Dagblad är också ett centrum för en del verksamhet.

Den andra ägarstiftelsen Pressorganisation styrs av Anders Frostell, som är styrelseordförande. Han är kommunikationskonsult och senior partner på Kreab Gavin Anderson. I 15 år arbetade han på olika poster inom Folkpartiet. Frostell var betydelsefull medarbetare till Bengt Westerberg och har även varit näringspolitisk chef hos Byggnadsentreprenörerna. Han leder i dag Liberalernas etikkommitté och finns även i styrelsen för Mittmedia Förvaltning AB. Dessutom har han en central roll som ordförande i styrelsen för Eskilstuna-Kurirens stiftelse med dess tre tidningar.

Stiftelsen Pressorganisation och miljardföretaget Mittmedia har stor betydelse för Liberalerna även på ett annat mera direkt politiskt sätt. Den liberala nyhetstidningen NU fick 2016 ekonomiskt stöd med 1 120 000 kronor. Vidare stöds Frisinnad Tidskrift och tidningen Liberal Debatt. Stiftelsen är största ägare i Liberala Nyhetsbyrån.

En stor årlig konferens för partiets tidningsintressenter i flera stiftelser bekostas av Pressorganisation vars intressenter ska vara mellan 20 och 40 personer. I Gefle-stiftelsen ska finnas mellan 25 och 75 intressenter. De är utvalda personer i partiet som vid ett årligt intressentmöte ska utse styrelse, revisorer och nya s.k. intressenter. Liknande arrangemang finns i andra liberala stiftelser.

Mittmediakoncernen omsätter drygt 2,2 miljarder kronor och har cirka 1 900 anställda. 2016 redovisades ett resultat på 30 miljoner kronor liksom året innan. Trots det omfattande innehavet av tidningar berättas ingenstans i moderstiftelsens 50-sidiga årsredovisning vilka tidningar som ingår i koncernen. Nästan alla tidningar ingår i aktiebolaget Mittmedia AB. Huvudorten är Gävle.

Det är en för tidningsbranschen helt annorlunda miljö som skapas inom Mittmedia. Endast två tidningar drivs av särskilda bolag. För olika funktioner finns koncernövergripande redaktioner och chefer, t.ex. för sport och kultur. Tidningarnas redigering är centraliserad till Sundsvall. Tryckningen sker på allt färre orter. Det finns inte alltid en chefredaktör på varje tidning, ledare publiceras ofta i flera tidningar samtidigt. Samordning och centralisering ska spara pengar. Ett mål är att flytta flyktande läsare från papperstidningen till en digital prenumeration.

Av de tidningar som ägs av de två stiftelserna har de flesta en liberal profil på ledarsidorna, fyra är socialdemokratiska och fem centerpartistiska. De inryms alla i samma företagsmiljö och omfattas av samordningen inom Mittmedia. Stiftelsen Eskilstuna-Kuriren äger åtta procent av aktierna i Mittmedia AB.

De dagliga tidningar som ingår i stiftelsernas ägarsfär redovisas med upplageuppgift.

Liberala

Gefle Dagblad	17 300
Sundsvalls Tidning	23 300
Örnsköldsviks Allehanda	12 000
Ljusnan	8 300
Dalarnas Tidningar (ob. lib.)	44 500

- *Falu Kuriren*
- *Borlänge Tidning*
- *Mora Tidning*
- *Nya Ludvika Tidning*
- *Södra Dalarnes Tidning*
- *Avesta Tidning*

Bärgslagsbladet/Arboga Tidning	7 800
Fagersta-Posten, tredagars	4 700
Sala Allehanda, tredagars	6 100
Nerikes Allehanda	39 600
Vestmanlands Läns Tidning, VLT	26 400

Center-stämpel

Östersunds-Posten	16 100
Länstidningen Södertälje	9 800
Norrtälje Tidning	12 100
Hudiksvalls Tidning	9 700
Ljusdals-Posten	4 400

F.d. A-presstidningar

Arbetsbladet, Gävle (S)	13 400
Dala-Demokraten (S)	8 100
Länstidningen Östersund (S)	7 600
Söderhamns-Kuriren (ober.)	5 300
Tidningen Ångermanland (S+lib.)	13 100

2. Erik och Asta Sundins stiftelse – Norrköpings Tidningar-koncernen

Stiftelsen kom till för att vara ägare till Norrköpings Tidningar. En fantastisk utveckling har skett sedan 1947 då doktorinnan Asta Sundin bildade stiftelsen. Hon var änka efter fil.dr Erik Sundin som var huvudredaktör för högertidningen Norrköpings Tidningar i 30 år fram till 1929. Hon överlät aktierna i sin mans livsverk till den

stiftelse som i dag är huvudägare i en mediegrupp med tio dagstidningar, endagstidningar, gratistidningar, tv-bolag m.m.

Huvudbolag är de helägda aktiebolagen Norrköpings Tidningar AB och Norrköpings Tidningars Förlags AB medan dotterbolaget Norrköpings Tidningar Media AB, kallat NTM AB, bedriver medieverksamheten. Under 2016 var omsättningen 1,7 miljarder kronor. Stora förluster har redovisats de tre senaste åren, 2016 med 88 miljoner kronor. Antalet anställda är cirka 1 300.

Nyckelperson i stiftelsen och i de tre ägarbolagen är Magnus Hall som är vd och koncernchef i Vattenfall AB, statens största bolag. Av de tre personer som styr ägarstiftelsen tillsätter alltid moderata partiet en. För närvarande är det riksdagsledamoten Hans Wallmark som efterträtt miljardären och f.d. partistyrrelseledamoten Gustaf Douglas. Övrig ledamot är advokaten Claes Egnell, lokalt partiförankrad.

Magnus Hall kom till Vattenfall från skogsindustrikoncernen Holmen där han var vd i tio år. Han är ordförande i stiftelsen och ordförande/ledamot i de tre centrala ägarbolagen i tidningskoncernen. Styrelsen förnyar sig själv enligt stadgarna. Avgår någon utser de två andra en efterträdare.

Stiftelsens stadgar ger ordföranden en särskilt stark maktposition. Det krävs att han även måste vara ordförande i den affärsdrivande Norrköpings Tidningar-koncernen.

Men i den presentation som finns på Vattenfalls hemsida sägs inte mer än att han är ordförande i NTM AB, d.v.s. mediebolaget. Att han som "extraknäck" är ansvarig för en särskild maktposition i en stiftelse som äger en miljardkoncern i mediebranschen sägs det inget om.

Norrköpings Tidningar (M)	33 400
Östgöta Correspondenten (ob. borgerlig)	41 200
Västerviks-Tidningen (M)	9 400
Motala och Vadstena Tidning	8 200
Folkbladet (S)	4 300
Norrbottens-Kuriren (M)	16 300
Norrländska Socialdemokraten (S)	26 800
Gotlands Tidningar (S och C),	9 900
Gotlands Allehanda (M)	7 200
Upsala Nya Tidning (liberal)	39 000

(ägs till 50 procent av NTM AB och till 50 procent av tre liberala Axel Johansson-stiftelser.)

Vimmerby Tidning

10 900

(Togs över i mars 2018 från tidigare ägaren Swepress Media AB, familjen Bengt Ingemarsson.)

3. Stiftelsen Barometern/Tore G Wärenstams stiftelse – Gota Media AB

Två stiftelser äger via egna ägarbolag hälften var av företaget Gota Media AB som är moderbolag i en koncern som ger ut elva dagstidningar och flera gratis- och endagstidningar samt bedriver annan medieverksamhet.

Stiftelsen Barometern äger 50 procent av Gota Media AB via sitt helägda dotterbolag Sydostpress AB. Målet för stiftelsen är att trygga utgivningen av Barometern-OT, Smålandsposten i Växjö och Blekinge Läns Tidning, Karlskrona. Tore G Wärenstams stiftelse är ensam ägare till AB Borås Tidning som i sin tur äger 50 procent av aktierna i Gota Media AB som i dag ger ut tidningen.

Gota Media omsätter 1,1 miljarder kronor och redovisade en förlust på 43 miljoner kronor för 2016. Drygt 700 personer är anställda i koncernen.

Bägge stiftelserna har i sina helägda aktiebolag ett hyggligt eget kapital. Barometern/Sydostpress AB redovisar 247 miljoner kronor i tillgångar och Wärenstamsstiftelsen/Borås Tidning AB 270 miljoner kronor.

Gota Media skriver: "Stiftelseägandet garanterar långsiktighet; båda stiftelserna bildades ursprungligen för att säkra tillgången till en fri och obunden press". Läs högerpolitisk.

Ett särskilt kapitel inom Gota-familjen är Kristianstadsbladet som har ägts av liberala Stiftelsen Kristianstadspress men som först överläts på Gota Media till 50 procent. Efter en ny överenskommelse äger Gota Media nu tidningen. Stiftelsen äger nu endast tidningsfastigheten.

De elva tidningar som ingår i Gota-gruppen finns i södra Sverige. Ägarstiftelserna styrs av lokala partipolitiker med stark anknytning till Moderaterna. Barometern-stiftelsen och Sydostpress AB är utan krusiduller moderatstyrda med ledamöter från Kalmar och Växjö. Kristina Knöös Franzén som varit gruppleddare för partiet i Växjö är styrelsens ordförande. Ledamoten Rickard Petri, känd Växjö-företagare i bland annat fastighetsbranschen, företräder stiftelsen i Gota Medias styrelse. Där sitter också Jan Öjmertz,

styrelseordförande i Tore G Wärenstams stiftelse som äger Borås Tidning. Innan han gick i pension hade han arbetat på tidningen i 44 år och varit chefredaktör i 18. Nu är han med och styr en koncern som äger de flesta tidningarna i södra Sverige.

Barometern-OT	37 700
Smålands-Posten	33 000
Blekinge Läns Tidning	29 500
Borås Tidning	37 900
Ulricehamns Tidning (tredagars)	8 100
Kristianstadsbladet	23 900
Ystads Allehanda	20 400
Trelleborgs Allehanda	7 900
Sydöstran (S)	10 100
Östra Småland (S)	7 800
Ölandsbladet (tredagars)	7 700

4. Eskilstuna-Kurirens stiftelse

Stiftelsen bildades 1940 av den legendariske chefredaktören och ägaren J A Selander för att skydda tidningens starkt antinazistiska roll. Det är den stiftelse som har den noggrannast utformade urkunden. Målet är det ingen tvekan om. Stiftelsen övertog ägandet av tidningen och fick i uppdrag att "för all framtid säkerställa Eskilstuna-Kuriren som ett oberoende organ för nationell, andlig och personlig frihet i enlighet med liberalismens idéer".

"Sveriges frihet och folkets rätt till högsta möjliga andliga och materiella utveckling men ock medborgarens frihet självansvar och plikt att tjäna landet och samhället skola vara tidningens ledstjärnor. Den ska ha en helnykterhetsvänlig hållning."

En av grundsatserna är intressant: "Arbetets frukter ska tillfalla dem som arbeta i tidningens tjänst."

Stiftelsens publicistiska verksamhet sker i dag i dotterbolaget Sörmlands Media AB som ger ut de tre kvarvarande Sörmlandstidningarna. Under 2015 lades den gamla inköpta konkurrenten, f.d. A-presstidningen Folket, ned efter en successiv utfasning. Genom senare års utbytesaffärer mellan tidningsföretagen äger Eskilstuna-Kuriren åtta procent av aktierna i Mittmedia AB.

Intäkterna i koncernen ligger på 284 miljoner kronor. Förlusten 2016 var 10 miljoner kronor och det dubbla året innan. Stiftelsens företag har gått med förlust under en rad år vilket tärt på kapitalet

som nu ligger på cirka 100 miljoner kronor. Själva stiftelsen redovisar ett blygsamt kapital på 10 miljoner kronor. Anders Frostell som är en central person inom Liberalernas tidningsaffärer leder stiftelsen tillsammans med advokaten Lars-Olov Thim och Eskilstuna-Kurirens vd.

Eskilstuna-Kuriren med Strengnäs Tidning	25 800
Katrineholms-Kuriren	9 700
Södermanlands Nyheter (C)	19 200

5. Stiftelsen Skelleftepress

Stiftelsen tillkom 1972 och äger sedan dess bolaget som i sin tur äger tidningen Norra Västerbotten och några företag som hänger intimt samman med tidningsutgivningen. Tidningens tidigare lokala ägare sålde sina aktier i tidningsföretaget till stiftelsen. Norran, som tidningen kallas, har en stabil ställning i Skellefteå och delar av Västerbottens inland. Den finns som sajt på nätet.

Målet för stiftelsen är att trygga utgivningen och att tidningen ska redigeras i linje med tidningens frisinnat liberala, nykterhetsvänliga och drogfria traditioner. Lite speciellt är att stiftelsen och inte bolagets styrelse tillsätter chefer i företaget och t.ex. chefredaktör och politisk redaktör.

Omsättning 124 miljoner kronor. Förlust på 7 miljoner kronor 2015.

Norra Västerbotten (Norran)	19 700
-----------------------------	--------

6. Stiftelsen VK-Press

Stiftelsen bildades genom att AB Folk och Samhälle sålde tidningen Västerbottens-Kuriren till stiftelsen 1978. I stadgarna sägs att utgivningen ska tryggas med fasthållande av den frisinnade och liberala grundåskådningen. Senare tog man över konkurrenten, den f.d. A-presstidningen Västerbottens Folkblad.

Tidningarna ges ut i ett koncernbolag med bas i Umeå. De årliga intäkterna ligger på cirka 250 miljoner kronor. Under 2015 gjordes en vinst på 29 miljoner kronor. Tillgångarna uppgår till 572 miljoner kronor men i stiftelsen är kapitalet 29 miljoner kronor.

Västerbottens-Kuriren (liberal)	28 400
Västerbottens Folkblad (S)	7 200

7. Familjen Ander, NWT och Stiftelsen för mediaforskning

Koncernmodern Nya Wermlands-Tidningen AB, NWT, ägs i dag i fyra delar. Den legendariske Gustaf Ander som länge drev och utvecklade företaget såg före sin död till att ordna successionen inom familjen. Arvtagare äger i dag 75 procent av aktierna. Den resterande fjärdedelen ägs av Anne-Marie och Gustaf Anders stiftelse för mediaforskning.

Även om stiftelsen inte heläger koncernen så har stiftelseägandet betydelse. Varje år anslås medel till pressforskning och undervisning. Stiftelsen ska alltid beakta betydelsen av en fri press och ett fritt meningsutbyte. Stiftelsen har ett kapital på cirka 100 miljoner kronor och får varje år ett tillskott eftersom NWT-koncernen ger goda vinster.

Nyligen köpte koncernen Värmlands Folkblad, den sista fria f.d. A-presstidningen. Den enda S-tidning som ägs av arbetarrörelsen är nu Piteå-Tidningen, men den ingick förstås aldrig i A-presskoncernen.

Nya Wermlands-Tidningen (konservativ)	43 700
Arvika Nyheter, tredagars	9 500
Säffle-Tidningen, tredagars	4 800
Nya Kristinehamns-Posten, tredagars	6 600
Enköpings-Posten	7 900
Mariestads-Tidningen	10 700
Skaraborgs Allehanda, SLA, Skövde	19 800
Provinstidningen Dalsland, tredagars	3 700
Karlskoga Tidning-Karlskoga Kuriren	9 300
Filipstads Tidning, tredagars	6 600
Värmlands Folkblad (S)	12 000

8. Familjen Hamrin – Herenco och Hallpressen AB

Familjen Hamrin har makten över Herenco AB och dess tidningskoncern Hallpressen AB. Tidigare ägdes Herenco och därmed en rad tidningar delvis av Carl-Olof och Jenz Hamrins stiftelse. Denna stiftelse har till syfte att stödja forskning om massmedier. Den har fungerat som ägare av en tredjedel av aktierna i Herenco AB som är moderbolag till en rad olika verksamheter där Hallpressen AB ingår.

Stiftelsens stadgar säger inte att man ska äga aktier i Herenco utan endast att om sådana aktier är tillgängliga kan man köpa dessa. Men det som genomfördes av styrelsen under 2015 gick i den andra

riktningen. Stiftelsen sålde då sin 33-procentiga ägarandel i Herenco AB till Herenco AB för 737 miljoner kronor. Det beslöts att i fortsättningen ska placering av förmögenheten ske i andra aktier och fonder. Detta nya stora kapitaltillskott kan rätt placerat ge en avkastning som stärker stiftelsens roll i medieforskningen. I och med beslutet har stiftelsen inte längre någon direkt roll i tidningsverksamheten. Men fortsättningsvis styrs stiftelsen, AB Herenco och tidningsverksamheten i dotterbolaget Hallpressen AB av personer i den ursprungliga ägarfamiljen Hamrin.

Smålänningen	9 300
Vetlanda-Posten	6 200
Värnamo Nyheter	13 000
Jönköpings-Posten	25 500
Smålands-Tidningen	4 400
Smålands Dagblad	6 700
Tranås Tidning	3 700
Skaraborgs Läns Tidning	4 200
Västgöta-Bladet, fyradagars	2 900
Falköpings Tidning, fyradagars	6 800

9. Rekonstruerade Stampen-koncernen med Göteborgs-Posten

De dagstidningar vid sidan om Göteborgs-Posten som ingår i gruppen är följande:

Bohuslänningen	20 400
Hallands Nyheter (C)	22 100
Hallandsposten (ob. lib.)	24 400
TTELA	18 300
Strömstads Tidning, tredagars	4 400

10. Övriga tidningar med olika enskilda ägare

Det finns ett fåtal dagstidningar som står utanför stiftelsernas eller de privatägda koncernernas ägande. Det är dels gamla traditionellt ägda tidningar och några speciella organ som religiösa Dagen och Världen i dag, dels ETC, den egentligen enda nya tidning som sett dagens ljus på senare år. Den ingår i en grupp med flera endagstidningar.

Norra Skåne, 14 100, ägare Skånska Dagbladet

Nya Lidköpings-Tidningen, tredagars, 22 200, familjen Hörling
Piteå-Tidningen (S), 13 400, lokala arbetarrörelsen
Alingsås Tidning, tredagars, 9 300, familjen Michelsen
Lysekilsposten, fyradagars, 2 300, Helge Gustafzon och
släktingar
Laholms Tidning, 2 500, Hallandsbygdens tidningsförening
Dagens ETC, 8 300, femdagars + sjudagars digitalt, Johan
Ehrenberg
Dagen, 17 000, fyradagars + digitalt, Mentor Medier, Oslo
Världen idag, tredagars, 6 600, allkristen tidning, Världen idag
AB, 900 aktieägare

OSÄKRA FRAMTIDSUTSIKTER OCH RISKER NÄR MEDIEBRANSCHEN STÄLLER OM

De dominerande koncernerna är hittills någorlunda stabila ägare även om stora förluster redovisats under åren. Men hela branschen brottas med svårigheter. De trycka tidningarnas upplagor minskar år för år. Prenumeranterna blir färre. Än värre är tidningarnas minskning av annonsintäkter. De nya digitala utgåvorna kan inte kompensera detta ekonomiskt, intäkterna är ännu ett sorgebarn. Antalet anställda journalister minskas. Reducering av den journalistiska verksamheten pågår fortlöpande av besparingsskäl.

Flera stora koncerner har t.ex. haft en oroväckande utveckling. Mittmedia fick kännas vid minskade upplagor för tidningarna med tio procent 2016. Annons- och prenumerationsintäkterna minskade med sju respektive åtta procent. Trots detta dominerar inkomsterna från print fortfarande. Stora prishöjningar och neddragningar kompenserar. 450 tjänster har tagits bort på senare år. Mittmedias vd Per Bowallius har berättat att 90 procent av koncernens intäkter kommer från print och endast 6,5 procent från den digitala sidan, som går med förlust. Det betyder att det endast är print som påverkar det samlade ekonomiska resultatet positivt.

Tidningarnas upplagor har minskat under många år. För de tre största koncernerna minskade upplagorna kraftigt mellan 2007 och 2014, Mittmedia med 38 procent, NTM med 30 procent och Gota med 18 procent.

NTM-koncernen har offentliggjort en framtidssatsning som ligger utanför medieområdet med en klar målsättning att stärka medieverksamheten. I ett helägt bolag satsar man på att bygga

hotell- och hyreslägenheter i Linköping. "Projektet är en del i koncernens långsiktiga finansiella strategi för att finansiera medieverksamheten", heter det.

Ett växande problem är att en stor del av möjliga annonsintäkter för tidningarna tas om hand av Facebook, Google och Youtube. Det har sagts att deras gemensamma annonsintäkter är lika stora som alla tidningar, tidskrifter och kommersiella radiokanaler i hela världen har tillsammans. De tar i vart fall stora delar av annonsinkomsterna även i Sverige. Och de betalar ingen reklamskatt och låg inkomstskatt på sina vinster. Det är möjligt då de inte är registrerade här i landet.

Framför allt Facebook är i blåsväder för den roll plattformen spelade i det amerikanska presidentvalet, där utländska aktörer anses ha manipulerat amerikanska väljare. Försök har gjorts att påverka val också i Nederländerna, Frankrike och Tyskland. Står Sverige på tur i år? Vilken beredskap har tidningarna?

Jonas Ohlsson, forskare vid Nordicom och SOM-institutet, visar i en forskningsanalys av stiftelserna på speciella problem med dem. På ett underfundigt sätt pekar han på att en stiftelses ideella ägarmakt har fått ge vika för en marknadsorienterad företagsekonomisk logik.

"Kontrollen i ett traditionellt privatägt företag utgår alltid från ett personligt finansiellt engagemang. Personer i beslutandeställning i de svenska tidningsstiftelserna har fått den allokativa beslutandemakten över tillgångar som inte är deras egna."

De anställda företagsledarna i de aktiva dotterbolagen har en starkare ställning än i andra verksamheter, eftersom stiftelsernas maktpersoner har mindre expertkunskap om den mångfasetterade verksamhet som bedrivs i tidningsföretagen och utövar en svagare ägarroll än vinstmaximerande ägare.

Stiftelseledamöterna har med tiden fått ett allt svårare uppdrag sedan tidningsverksamheten tillåtit att expandera så att de blivit storföretagsägare på en besvärlig marknad. För dem är tidningsledarnas förmåga att skapa hållbarhet och lönsamhet avgörande. Den viktigaste rollen är nu att hitta företagsledare som kan klara alla utmaningar. Det är en svår uppgift som ibland riskerar att misslyckas.

De enskilda tidningarnas dagliga verksamhet och inre liv har drastiskt förändrats under 2000-talet. Och utvecklingen kräver ständigt åtgärder. Allt oftare kommer rapporter om beslut som innebär neddragningar av verksamheter och besparingar. De enskilda tidningarnas resurser minskas, likriktning ersätter. Tidningarnas självständighet har dessutom beskuren. Redigeringen,

d.v.s. inläggningen av text och bilder på tidningssidorna, har samordnats hårt. För de många tidningarna inom Mittmedia sker redigeringen centralt i Sundsvall, inom NTM i Norrköping. Sportbevakningen är centraliserad till en redaktionsgrupp för många tidningar. På VLT har man skapat ett digitalt nav som ansvarar för sju tidningars innehåll.

Chefer är ofta ansvariga för flera tidningar. Sådan samordning och centralisering gäller på många håll och utökas som en lösning på ekonomiska problem.

Neddragning av verksamhet sker. Nyligen beslöt Gota Media att Trelleborgs Allehanda skulle reducera utgivningen till tre dagar i veckan och att Barometern skulle minska antalet journalister. Bärgslagsbladet/Arboga tidning har minskat utgivningen till tre dagar i veckan och ska dra ned på den digitala utgivningen från sju till tre dagar i veckan.

Inom Mittmedia samordnas mycket. Hälsingetidningarna innehåller t.ex. många gemensamma inslag som ledare, kultur- och sportsidor m.m. Ljusnan och Ljusdals-Posten kan ha samma innehåll rakt igenom. De kan ha förstasidesrubrik, ledare, kultur, sport och flera andra sidor gemensamt också med Hudiksvalls Tidning och Söderhamns-Kuriren. Sundsvalls Tidning och Örnsköldsviks Allehanda har samma chef och gemensam ledarsida. De sex tidningarna inom Dalarnas Tidningar samordnas hårt och kan ha samma ledartext. Även i andra koncerner sker sådan centralisering.

Ett belysande exempel på förändringarna finns inom Mittmedia. Chefredaktören och ansvarige utgivaren för VLT har även samma uppdrag för Norrtelje Tidning, Länstidningen i Södertälje, Bärgslagsbladet, Arboga Tidning, Fagersta-Posten och Sala Allehanda samt endagstidningen Nynäshamns Posten. Den politiska redaktören har också ansvar för en rad tidningar.

En långtgående förändring för att spara pengar ska genomföras i utgivningen av Örnsköldsviks Allehanda inom Mittmedia-koncernen. Tidningen ska inte längre bäras ut på morgnarna utan läsarna ska få sin tidning senare på dagen med Postnords utbäring. Dessutom ska tidningen minska utgivningen från sex till fem dagar i veckan.

Förändringen ska ses som ett allvarligt försöksprojekt inom Mittmedia. Det genomförs för att sjunkande upplagor inte spar

Chefer är ofta ansvariga för flera tidningar. Sådan samordning och centralisering gäller på många håll och utökas som en lösning på ekonomiska problem.

några kostnader i den nuvarande tidningsdistributionen. Med postdistribution minskar kostnaderna i samma takt som upplagan minskar.

Besparingar sker på olika sätt. De två stora tidningarna i Östergötland, Östgöta-Corren och Norrköpings Tidningar, har samma chef. De två gamla konkurrenterna Norrländska Socialdemokraten och Norrbottens-Kuriren har samma redaktionschef som högsta chef. I Ystads Allehanda och Trelleborgs Allehanda publiceras samma ledare.

Under senare tid har inletts en lång rad samarbeten mellan tidningar från olika koncerner framför allt när det gäller digital publicering. Ett exempel är att fyra mediehus, Hallpressen, Sörmlands Media, VK Medier och Mittmedia, har en gemensam plustjänst som läsarna betalar sin tidning för att få. Via den kan man få direktsända sportevenemang som t.ex. ishockey med HV 71, Örebro, Modo m.fl. lag, bandy, innebandy och andra sporter. Tanken är att detta ska utvidgas och bli värdefullt under valrörelsen 2018.

En annan utvecklingslinje är automatiserad journalistik, AI via algoritmer och s.k. robotjournalistik har tagits i bruk bland annat inom sportbevakningen av matcher i lägre serier. Mittmedia är drivande i den utvecklingen och har utnyttjat tekniken när det t.ex. gäller redovisning av nya lagfarter. Så fort som besked om en ny husaffär kommer från Lantmäteriet skapas en robottext som förs in i tidningen. Snabbt och enkelt.

Förändringar för att minska kostnader sker på olika sätt. En stor studie visar t.ex. att antalet tidningsartiklar i dagspressen minskat med 40 procent sedan 2007. Hälften av alla artiklar är nu TT-artiklar.

Hittills har de affärsdrivande mediebolagen klarat ekonomin någorlunda. Men en allvarlig fråga är hur det är med stiftelsernas och dotterkoncernernas kapital. Har de någon uthållighet inför framtiden? Ett svar är att moderstiftelserna, med något undantag, inte har något nytt kapital att erbjuda. En möjlighet att skaffa kapital är att sälja tillgångar, d.v.s. avyttra tidningar eller annan verksamhet. Men finns det några köpare?

Realistiskt är risken stor för fortsatta neddragningar och besparingar om inte utvecklingen vänder och den så kallade digitala affären kan börja ge ökade intäkter och vinst. Någon direkt höjd för dessa problem togs inte av medieutredningen utan förslaget blev att statens stöd fortsatt ska inriktas på stöd till tidningar som kan visa på direkta ekonomiska problem. Det är naturligtvis ett viktigt mål, men alltför defensivt i stället för att ge

ett aktivt förebyggande stöd till betydelsefull journalistik över hela landet.

VAD HÄNDER I DET NYA MEDIELANDSKAPET MED DAGSTIDNINGARNAS CENTRALA POLITISKA ROLL?

Dagstidningarna startades tidigt, var mindre, många fler än i dag och till en början enbart borgerligt inriktade. Först med arbetarrörelsens organisering i slutet på 1800-talet startades tidningar med en annan, radikal inriktning. Stora uppoffringar gjordes av medlemmarna. Fram till 1909 startades elva tidningar och utvecklingen fortsatte. Nedläggningar förekom, men tidningar återuppstod också.

Vid tiden för första världskriget 1914 nåddes höjdpunkten i Sverige med en utgivning av totalt 235 olika dagstidningar. De flesta var på något sätt anknutna till politiska partier, det som har kallats partipressen. Tidningarna var en betydelsefull del i den politiska agitationen. Huvudparten har alltid varit borgerliga.

Ekonomiska svårigheter uppstod för många. Något som brukar kallas tidningsdöden inleddes efter andra världskriget. En rad tidningar med låg upplaga på orter med flera dagstidningar dog. Det berodde på att annonsinkomsterna inte räckte till alla. De som drabbades var de andra, tredje eller i något fall fjärde största tidningarna. Kring 1945–1950 återstod 177 tidningar. Men nya nedläggningar innebar att det tio år senare fanns 114 dagliga tidningar kvar.

De ekonomiska problemen under andra världskriget var stora för liberala och högerinriktade tidningar, vilket oroadе borgerligheten, Saf och storföretagen. En hemlig ekonomisk stödverksamhet inleddes. Det som då skapades – stiftelseägandet – har mycket stor betydelse även i dag 75 år senare. De konservativa och liberala tidningarna blev en del av näringslivets och borgerlighetens redskap i striden mot socialdemokratin. Stiftelser, som då inte behövde registreras utan kunde gömmas undan, blev ett instrument för att stödja utgivningen av höger- och folkpartitidningar. Det är först efter den nya stiftelselag som kom 1994 som fakta om tidningsstiftelserna blivit öppet tillgängliga. Nu finns ett krav på registrering, vilket som bieffekt ger offentlighet.

Under stor sekretess samlades den 22 april 1942 betydelsefulla chefer eller ägare i de stora bankerna, industrierna och arbetsgivarna på Operakällaren i Stockholm. Vid mötet enades man om ekonomiska subsidier till borgerliga tidningar. Totalt avsattes 10 miljoner kronor till ett hemligt stöd, vilket motsvarar cirka 200 miljoner kronor i dagens penningvärde. Ytterligare miljonstöd tillkom efter hand. Penningstödet smögs in via Saf-styrda och då hemliga Stiftelsen Libertas. Därifrån kanaliserades stödet till tidningarna vilket pågick fram till 1949. Då skapades två nya stiftelser med uppgift att stödja utgivningen av borgerliga tidningar. De är alltså aktörer. Den ena var folkpartistyrda Stiftelsen Pressorganisation och den andra var Högerns förlagsstiftelse, i dag i praktiken avlöst av Sundin-stiftelsen. Med hjälp av hundratals miljoner kronor som kanaliserades från Saf och storföretagen via Libertas har man kunnat driva tidningsverksamheten vidare.

Den viktigaste stiftelsen för Liberalerna är i dag Nya Stiftelsen Gefle Dagblad som med hjälp av Pressorganisation köpte AB Gefle Dagblad 1955 när de tre familjer som då ägde tidningen ville sälja den.

De senaste årens förändringar har lett till en stark koncentration av tidningsägandet. Det som Högern, Folkpartiet, Saf, Libertas och de tidiga stiftelserna önskade har förverkligats nästan fullt ut. Liberalernas och Moderaternas intressen dominerar nu utanför storstäderna.

En sammanställning från 1965 visar att det då fanns ett någorlunda blandat politiskt ägande i den så kallade partipressen. Folkpartiet hade anknutna tidningar med 29 procent av den totala pressupplagan. Högerns tidningar hade 22 procent, de socialdemokratiska 21 procent och Centern blygsammare 8 procent. Fördelningen hölls därefter under många år uppe av det statliga presstödet som tillkom på 1970-talet och som inriktade sig på stöd till andratidningar. Den ägarandel A-pressen en gång hade är nu helt borta, vilket är ett resultat av katastrofala beslut och konkursen 1992. Den följdes av att Tidningen Arbetet i Malmö lades ner år 2000. Några tidningar överlevde och de flesta finns i dag i Mittmedia, Norrköpings Tidningar och Gota Media.

Socialdemokratiska ägarintressen har i dag inte ens en procent (Piteå-Tidningen). Centerpartiet har något lite mer med ägandet av Skånska Dagbladet och Norra Skåne. I den politiska debatten lever S och C på nåder hos de stiftelser och NWT som äger tidningarna i dag. Ledarsidorna är fortfarande socialdemokratiska i de gamla S-tidningar som överlevt medan annat samordnas inom koncernerna.

Den politiska debatten är någorlunda räddad på nåder tills vidare, men hur länge?

TIDNINGARNA SOM HÖRNPELARE I DEMOKRATIN

– KAN ROLLEN BIBEHÅLLAS OCH SÄKRAS FRAMÖVER?

Hur ska en livaktig och samhällsviktig press överleva de nya utmaningarna? Kan stiftelserna klara uppdraget? Det är den stora frågan.

Medieutredningen grep aldrig riktigt tag i det nya ägarsystemet. Man konstaterade lite diffust och felaktigt att målet för en stiftelse är att "säkerställa tidningens politiska hemvist". I dag är stiftelserna så mycket mer än ägare till en viss tidning. De äger och styr miljardföretag med många tidningar och med en stark dominans på många orter. De har ansvaret för att det även framöver ska finnas en bred kvalificerad nyhetsjournalistik och politisk debatt på olika platser i landet.

Redan nu är utvecklingen oroande och samhällsskadlig. I dag saknar 36 kommuner allt: ingen lokalredaktion, ingen gratistidning, ingen lokal nyhetssajt. I 65 kommuner saknas traditionell nyhetsbevakning. **Se bilaga 1.**

Faktiska siffror visar på en dyster utveckling för nyhetsmedierna. De utländska reklamplattformarna, läs Google och Facebook, har tagit en stor del av annonserna. De har i dag 63 procent av intäkterna av digital publicering, d.v.s. 9,9 miljarder kronor mot 5,8 miljarder kronor för de svenska företagen. Under 2016 minskade annonseringen i print med 7 procent och på fem år har man förlorat 39 procent av intäkterna.

Läget är bekymmersamt men kan bli värre. Svårigheter att få betalt för en ökad digital publicering har spätt på de ekonomiska problemen. Utvecklingen har krävt prishöjningar och personalneddragningar. Man brottas nu med hur bortfallet av intäkter från annonser i papperstidningen ska tas igen på digital publicering. Hur ska valet se ut mellan att låsa in publiceringen bakom en betalvägg och att som hittills erbjuda en omfattande gratispublicering? Många försök pågår.

Medieutredningen hade som uppgift att föreslå ett nytt system för det statliga presstödet. Ett förslag presenterades hösten 2016.

Det blir starkt ifrågasatt av olika skäl. Hur yttrandefrihet och demokratiska krav på medierna som nyhetsförmedlare och granskare ska tillgodoses är den centrala frågan. Hur ska en regional och lokal professionell mediebevakning av alla kommuner och regioner kunna garanteras av tidningsägarna? Vilken roll måste staten spela för att understödja en mångfald? Kommer ett fortsatt presstöd att räcka?

Det demokratiska samhället behöver en så kallad tredje statsmakt som bevakar och granskar de styrandes politiska beslut på olika nivåer i samhället. Det är nödvändigt med en allsidig nyhetsförmedling och kritisk granskning. Det är tveksamt om de i dag kommersiellt alltmer trängda tidningsföretagen kan uppfylla det kravet i längden. De nya digitala tidningssajterna kan hjälpa till, men kan inte ersätta de tryckta tidningarna fullt ut, i varje fall inte

under överskådlig tid. Frågan är vem som till slut har ansvaret för att de för demokratin så betydelsefulla dagstidningarna, med redaktionellt garanterad nyhetsförmedling, debatt och kulturbevakning m.m., kan fullfölja sitt uppdrag. Hur långt sträcker sig statens ansvar?

Det omfattande stiftelseägandet ställer frågan om ansvaret på ett nytt sätt. Hur starkt praktiskt och ekonomiskt engagemang finns det för tidningarna? De stiftelser som äger de två största koncernerna har t.ex. ytterst litet eget kapital, de är kapitalsvaga. Samtidigt är kraven på omställningar i branschen mycket stora. Förmågan att övervinna problemen blir avgörande.

Det kan diskuteras om det inte behövs ett starkare engagemang från statsmakterna än vad det nuvarande eller föreslagna nya mediestödet kan erbjuda. Det är nödvändigt av demokratiska yttrandefrihetsskäl att slå vakt om de dagstidningar som vi har i dag. Det är inte acceptabelt att fler stora orter blir utan en daglig tidning eller annan professionell nyhetsbevakning via en abonnerad tidning eller digitalt.

*Det är
nödvändigt av
demokratiska
yttrande-
frihetsskäl att
slå vakt om de
dagstidningar
som vi har i
dag.*

STATLIGA PRESSPOLITIKENS MÅNGÅRIGA DRIFTSTÖD HAR RÄDDAT ANDRATIDNINGAR FRÅN NEDLÄGGNING

De ekonomiskt mest omfattande delen av statens stöd har hittills varit produktionsstödet, eller driftstödet som det numera heter. Det har funnits som stöd i sin nuvarande grundform sedan början av 1970-talet och har bidragit till en bevarad mångfald och haft stor betydelse för en del tidningar. Många endagstidningar har överlevt tack vare stödet. Nya tidningar som t.ex. ETC-tidningarna har kunnat startas med hjälp av stödet. Flera andratidningar har räddats.

Driftstöd erhålls i dag av 13 dagstidningar i landsorten som alla utom en tillhör stiftelsekoncernerna. (Dessutom erhåller Svenska Dagbladet, Skånska Dagbladet och Dagens ETC samt många endagstidningar ekonomiskt stöd.) Hur pengarna används av tidningarna är hemligt. Det enda som går att få reda på är hur stort stödet till varje tidning är. De ansökningar och redovisningar som måste lämnas in till Presstödsnämnden är sekretessbelagda. Försök att få ut dem leder till avslag i kammarrätten.

De tre stora koncernerna tar emot stora belopp. Mittmedia får driftstöd till Arbetarbladet, Dala-Demokraten, Länstidningen Södertälje och Länstidningen Östersund. NT Media får driftstöd till Folkbladet, Gotlands Allehanda och Gotlands Folkblad och Norrländska Socialdemokraten. Gota Media får stöd till Sydöstran, Ölandsbladet och Östra Småland. Närmare 30 procent av driftstödet på 449 miljoner kr går till stiftelsekoncernerna. De får driftstöd, distributionsstöd och utvecklingsstöd med 74, respektive 45 och 41 miljoner kronor.

Genom att de flesta tidningstitlarna i de tre stora företagen Mittmedia, NTM och Gota Media inte utgör egna aktiebolag får man inte reda på hur det går ekonomiskt för dem.

Inom Mittmedia kan man endast få en uppfattning om Dala-Demokraten och Länstidningen Östersund, som drivs i dotterbolag vilket gör årsredovisningar öppna. De övriga tidningarna drivs inte av dotterbolag. Ekonomin för dem döljs således i helheten.

En förklaring till att de två tidningarna redovisas i egna bolag är att Mittmedia vid övertagandet för några år sedan beslöt att undvika regler i las. Bolagsbildningen till Nya Dala-Demokraten AB och Nya Länstidningen AB gjorde det möjligt att kraftigt minska

personalstyrkan och säga upp gamla trotjänare utan att de annars hade fått förtur till anställningar i hela koncernen. Men trots det sker ekonomisk och annan samordning inom Mittmedia genom att Ulf Eriksson som är vd i Mittmedia Förvaltnings AB också är vd i de två bolagen.

Driftstödet är i dag riktat till andratidningar på utgivningsorten, d.v.s. till de tidningar som har att kämpa mot en ekonomiskt stark konkurrent. I de flesta fall har det varit socialdemokratiska tidningar som uppfyllt kraven och behövt ekonomiskt stöd. Genom A-pressens konkurs försvann en del av tidningarna. På senare år har Folket i Eskilstuna och Dagbladet i Sundsvall lagts ner av de nya stiftelseägda bolag som kommit att äga dem.

Presstödet för flerdagartidningar utgår till allmänt nyhetsmedium enligt ett fast regelsystem. Det kan sökas av tidningar som har mindre än 30 procent täckningsgrad på utgivningsorten. För att få stöd måste tidningen uppfylla olika regler som ställer krav på en hög nivå av journalistiskt innehåll och på egenproducerat material m.m.

Medieutredningen föreslog i sitt betänkande, SOU 2016:80, en helt ny inriktning av statens mediestöd. Många betydelsefulla remissinstanser har dock underkänt förslagen på nästan alla viktiga punkter.

Förslaget föreslog att ett produktionsstöd ska gå "till allmänna nyhetsmedier som kan visa att verksamheten är i behov av ekonomiskt stöd". Mediebolag ska i en ansökan kunna visa vilket ekonomiskt behov som föreligger för den tidning som önskar stöd. Stockholms universitet anser detta krav, att visa behovet av stöd, är en omöjlig regel som påminner om äldre tiders socialstöd utan fastlagda rättigheter. En kritik som är allmän.

Produktionsstödet ska enligt förslaget ersätta det stöd som i dag går till andratidningar med lägre täckningsgrad än 30 procent. Ekonomiskt stöd ska ges med fasta belopp och hur många som kan få del av stödet avgörs av hur stort anslag staten avsätter per år. Men kretsen av de som antas få rätt till stöd utvidgas. Stödet ska gå till tidningar som är i behov av ekonomiskt stöd. De nuvarande presstödstidningarna riskerar att inte få något stöd alls eller ett starkt minskat stöd när de nya reglerna gör att fler tidningar ska dela på produktionsstödspengarna. Ägarna Mittmedia och Gota hävdar att det hotar de ägda andratidningarnas existens. Gota Media hävdar att systemet skulle innebära en snabb utslagning av en väsentlig del av lokal dagspress, d.v.s. de nuvarande 13 presstödstidningarna i landsorten.

Stora delar av förslaget saknar stöd hos nästan alla betydelsefulla remissinstanser. En nyordning som föreslås är att majoriteten av ledamöterna i en ny mediestödsnämnd ska utses av mediernas branschorganisationer på personliga mandat och inte som nu av regeringen. Nämnden ska göra bedömningar relativt fritt. Det ska inte finnas några fastställda kriterier för att presstöd ska erhållas. Stödet ska utgå till kostnader som mediestödsnämnden godkännt. Men tankarna på en sådan nämnd får tummen ner. Det finns risk för jäv, korruption och lobbyism, och det är rättsosäkert.

Det föreslås dessutom att det ska införas ett demokratikrav som måste uppfyllas för att kvalificera för stöd. "Ett stödberättigat medium ska präglas av principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet." Detta avvisas av nästan alla och även av kulturminister Alice Bah Kuhnke, ansvarig i regeringen för mediefrågorna.

Remissomgången efter utredningen har varit underlig både när det gäller listan på dem som uppmanas av regeringen att yttra sig och uppgifter om vilka som lämnat svar. Inga av miljardkoncernernas ägare, stiftelserna, har uppmanats att yttra sig, och de har inte heller gjort det. Mittmedia AB och Gota Media AB, två av driftbolagen, har lämnat kritiska yttranden.

Intressanta tankar fanns företrädde i en tidigare parlamentarisk presstödsutredning, men de ledde inte till något förslag från kommittén. De politiska partiernas representanter valde att inte föreslå ett nytt system. I praktiken kortslöts därmed en förändringsprocess.

Det var inom den presstödsutredning som blev klar för fyra år sedan som man hade skisserat en annan modell. I betänkandet *Översyn av det statliga stödet till pressen*, SOU 2013:66, redovisades dock inte tankarna. Ordföranden Hans Gunnar Axberger presenterade i stället grundtankarna i en lång reservation. För övrigt ett unikt slut på ett avancerat kommittéarbete.

En del av ledamöterna ansåg att ett nytt stödsystem till tidningsutgivningen behövdes. Nya tankar skulle hjälpa branschen att anpassa sig till en ny och tuffare konkurrenssituation. Stödet skulle fungera även i den nya digitala miljön med t.ex. tidningar på nätet. Tanken var att skapa generella regler för ett stöd till tryckta tidningar och digitala utgåvor.

"Presstödet bör inte enbart gå till ekonomiskt svaga tidningar. Livskraftiga tidningar som når större grupper bör inte lämnas utanför."

I reservationen förespråkades därför i första hand generellt verkande åtgärder till stöd för en god journalistik. "Selektiva

åtgärder borde inriktas mot medier som når många på de större eller mindre marknader där de är verksamma. Staten har ett ansvar för att stödet används där det bäst främjar demokratiska ändamål. ”

Inom utredningen hade man sneglat på stödsystem i grannländerna Danmark och Norge. Framför allt det danska systemet ansågs intressant. Det inriktas på att stödja en kvalificerad samhällsjournalistik och inte endast till tidningar som har dålig ekonomi.

Det har en mer generell inriktning än det svenska. Stödformer är etableringsstöd, omställningsstöd och saneringsstöd. Målet är att främja mångfalden på tidningsmarknaden.

Distributionsstödet fördelas mellan tidningar efter ett poängsystem som ger mest till landstäckande morgontidningar, därefter kvällstidningar och icke landstäckande morgontidningar.

Det finurliga med det danska systemet är att det slår vakt om tidningarnas journalistiska innehåll och inget annat. Några av kriterierna för stöd är att minst 50 procent av en tidnings innehåll ska vara av allmän nyhetskaraktär, 50 procent ska behandla samhällsrelaterade och kulturella ämnen. Minst 33 procent ska vara eget material. Resultatet är att stödet riktas till en mångfald av tidningar utan att speciellt destinerats till några tidningar som går dåligt. För tidningar med ekonomiska problem finns möjligheten att söka saneringsstöd. Stödet har en tydlig inriktning att på bred front stödja kvalitetsjournalistik. Översatt till svenska förhållanden borde ett liknande stöd premiera ökad kvalitetsjournalistik i för samhället och demokratin viktiga frågor.

LIBERALERNA OCH MODERATERNA RÄDDADE MILJONSTÖD TILL DE STIFTELSEÄGDA TIDNINGSKONCERNER SOM DE STYR

I de statliga medieutredningar som genomförts med jämna mellanrum sedan 1960-talet beskrivs tidningarnas roll på likartat sätt. Det slås fast att det demokratiska styrelseskicket är beroende av en fri åsiktsbildning. Att det är nödvändigt med ett fritt meningsutbyte och allsidig upplysning för att demokratin ska fungera. Det pekas på dagspressens betydelse för att vidmakthålla en levande demokrati.

Om själva inriktningen och behovet av en aktiv journalistisk verksamhet i hela landet råder stor enighet. Men av den senaste Medieutredningens huvudförslag på åtgärder blev det inte mycket kvar när de politiska partierna tog över.

Utredningens förslag inriktades på ett starkt förändrat och mera utspjutt stöd för samhällsviktig kvalitetsjournalistik som dessutom skulle vara teknikoberoende, det vill säga kunna erhållas av företag till stöd för såväl digital som traditionell papperspublicering. Stödet skulle ges till tidningar som hade ekonomiska svårigheter. Medieutredningen var klar i slutet av 2016 och överlämnades till kulturminister Alice Bah Kuhnke.

Men i själva verket inleddes snabbt ett taktiskt spel. Centrala aktörer var de tre största tidningskoncernerna i landsorten och deras ägare, stiftelser styrda av liberala och moderata politiker. I efterhand är det lätt att genomskåda att de slogs för att behålla ett betydelsefullt ekonomiskt statligt stöd till "sina" tidningar. Det genomfördes ett samkört agerande mellan medieföretagens direktörer, stiftelserna och centrala politiker kring de tre stora koncernerna Mittmedia, NTM Media och Gota Media med lyckat resultat.

Det började redan i den egendomliga remissomgången. De stora företagens ägare, stiftelserna och deras moderata och liberala nyckelpersoner var tysta, låg lågt. I stället trädde direktörerna för driftbolagen Mittmedia AB och Gota Media AB fram och agerade mot de nya tankarna. De riktade stark kritik mot kommitténs förslag som riskerade att kraftigt minska bidragen till andratidningarna.

Gota Medias styrelseordförande Bennie Ohlsson och vdn Boine Gepertz hotade mer eller mindre direkt med nedläggning av koncernens presstödstidningar om förslaget kom till genomförande. Andratidningarna Östra Småland, Sydöstran och Ölandsbladet skulle drabbas hårt eller läggas ned. Mittmedias vd Per Bowallius hotade inte direkt, men krävde fortsatt stöd till koncernens andratidningar i tre år innan ett nytt stöd skulle kunna införas. Underförstått att det annars skulle gå illa för koncernens fyra andratidningar.

Kritiken, eller om man så vill hotfullheten är inte svår att förstå om man ser till företagens verksamhet. De tre stora koncernerna erhöll 2017 tillsammans ett driftstöd på 125 miljoner kronor vilket var närmare 30 procent av hela stödet. Mittmedia-koncernen erhöll, 62,6 miljoner kronor, Norrköpings Tidningars Media, 33,7 miljoner kronor och Gota Media, 29,5 miljoner kronor. Betydelsen av stödet kan jämföras med årsvinsten för Mittmedia på 34 miljoner kronor

om året, och de miljonförluster som NTM AB och Gota Media AB redovisat under de senaste åren.

Även från andra håll var kritiken hård mot att utredningen ville ta bort ett rättighetsbaserat stöd och istället införa ett tillgångsbaserat stöd vilket skulle skapa en stor osäkerhet om vilket bidrag en enskild tidning skulle kunna erhålla. All framtidsplanering skulle försvåras.

Efter hand mobiliserade framförallt Liberalerna, Moderaterna och Centerpartiet ett motstånd mot de föreslagna förändringarna. De motsatte sig stenhårt införandet av det nya mediestödet och slogs för att behålla det nuvarande driftstödet intakt. Därmed fanns det inte stöd i riksdagen för ett nytt system.

Motståndet inleddes så fort utredningen överlämnades till kulturminister Alice Bah Kuhnke under senhösten 2016. Hon utsåg omedelbart Berit Högman, socialdemokraternas vice gruppleadare i riksdagen att förhandla i riksdagen om ett genomförande av det nya mediestödet. Men av det blev inget. Allianspartierna var inte intresserade, de ville först avvakta remissomgången, hette det.

När diskussioner kom igång mellan partierna i riksdagen motsatte sig allianspartiernas företrädare stenhårt en nyordning. De krävde en förlängning av det nuvarande driftstödet för att över huvud taget diskutera. De agerade på samma linje som de partikamrater som styr de tre stiftelserna och tidningskoncernerna Mittmedia, NT Media och Gota Media. Mångmiljonstödet skulle räddas.

Motståndet lyckades, stödet blir kvar och ska höjas! Därmed försvann tyvärr det mesta av tankarna på ett plattformsberoende stöd.

Den 14 februari redovisades resultatet av maktspelet om mediestödspengarna i en debattartikel i Dagens Nyheter. Alla var överens. Liberalerna och Moderaterna var nu eniga med Centerpartiet, Kristdemokraterna, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Överenskommelsen beskrevs som att enigheten gällde "lokaljournalistik och innovation".

Det nuvarande driftstödet till andratidningar ska vara kvar oförändrat och höjas med 10 procent. Det gamla utvecklingsstödet för kvalitetsjournalistik ska ersättas med ett utbyggt teknikneutralt innovations- och utvecklingsstöd. Fokus ska vara samarbeten. Distributionsstödet som 2017 låg på 44 miljoner kronor blir kvar och ska höjas med 50 procent.

Det enda riktigt nya inslaget är att det ska införas ett ekonomiskt stöd till journalistik i områden som är svagt eller inte alls bevakade. Det ska gå till så kallade vita fläckar, orter utan daglig

nyhetsbevakning. Maximalt ska en tidning kunna få en miljon för journalistisk verksamhet i en sådan kommun.

Överenskommelsen mellan riksdagspartierna är ett mycket lyckat resultat för de tre stora landsortskoncernerna, (och SvD). Och uppgörelsen är inte ett dåligt resultat för socialdemokraterna eftersom många av driftstödstitidningarna har en socialdemokratisk ledarsida. På så vis lever lite av den gamla så kallade partipressen kvar.

Propositionen "Journalistik i hela landet", 2017/18: 154 ligger nu i riksdagen för behandling. Beslut ska fattas i mitten av juni. Men riksdagen ska endast godkänna ett övergripande beslut i tre punkter, att införa det nya stödet till svagt bevakade orter och ett utvidgat innovations- och utvecklingsstöd samt förlängning av driftstödet till andratidningar.

I övrigt beslutar riksdagen inte om några regler eller andra detaljer. Hur det nya kommunbevakningsstödet ska utformas överlämnas till exempel till regeringen. Alla

detaljer om mediestödet och dess hantering ska regleras i en förordning som utfärdas av regeringen. Det är en ordning som gäller redan idag. Den nuvarande och framtida hanteringen rymmer dock en del problem. Europeiska unionen måste godkänna stödet på nytt.

Mot bakgrund av Medieutredningens faktabrister om ägandet och hur tidningar är inordnade i stora koncerner finns en rad olösta problem. Stödet går till tidningar, men söks och administreras av de stora koncernbolagen. På så vis skapas en brist på transparens.

Mycket allvarligt är den sammanblandning av ekonomiska och partiegoistiska intressen som finns i mediestödsfrågorna. Risken för maktmygel är betydande.

I styrelserna för ägarstiftelserna och Mittmedia-koncernen som utger de 28 Mittmedia-tidningarna finns en rad aktiva politiker. Här finns Johanna Elgenius som är biträdande partisekreterare i Liberalerna, Lars Leijonborg, före detta partiledare och Christer Nylander, partiets nuvarande gruppleddare i riksdagen. Flera andra liberala politiker har olika positioner i tidningsverksamheten. Renodlad partipolitisk verksamhet är även beroende av Liberalernas tidningsinflytande. Stiftelsen Pressorganisation är största ägare och bidragsgivare till Liberala Nyhetsbyrå vars information är tydlig. "Vi förser liberala tidningar över hela Sverige med texter till opinionssidorna".

I Norrköpings Tidnings-stiftelsen och dess mediebolag NT Media AB är Moderaten Hans Wallmark styrelseledamot. Och i Gota

Media AB är moderata politiker direkt engagerade i ägandet via ägarbolag och stiftelser.

Sammanblandningarna av politik och affärsintressen är ett oacceptabelt förhållande som påverkat förhandlingarna i riksdagen om mediestödet. Centrala partipolitiker från Liberalerna och Moderaterna har ledande positioner både i ägarstiftelserna och i de affärsdrivande bolagen. Partierna har samtidigt representanter i presstödsnämnden som beslutar i varje enskilt fall om driftstöd och utvecklingsstöd till tidningarna. Andratidningsstödet går huvudsakligen till de tre stora koncernerna, (och SvD).

Sammanblandningen av affärsintressen, politiska mål och representation i organ som beslutar om omfattande statligt ekonomiskt stöd är oacceptabel. Det är extra illa med tanke på hur betydelsefulla bidragen är till de tidningar som ägs av stiftelser som styrs av politiska intressen.

Det statliga ekonomiska stödet är mycket betydelsefullt för att lokaltidningarna ska kunna vara en aktiv del i den svenska demokratin. Just nu pressas medierna hårt av försämrade upplagor och minskning av annonsintäkterna. Statens ansvar och stödinsatser är viktigare än på länge. Därför får inte mediestödets legitimitet sättas i fråga. Regeringen har i det fortsatta arbetet ansvar för att åtgärda de olustiga förhållanden som råder.

BILAGA 1: DEN NYA PARTIPRESSEN

Antalet dagstidningar är i dag 85. Av dessa är 8 storstadstidningar: Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Aftonbladet, Expressen, Dagens Industri, Göteborgs-Posten, Sydsvenska Dagbladet/Helsingborgs Dagblad och Skånska Dagbladet. Övriga är landsortstidningar med minst tre utgivningsdagar i veckan.

Sammanställningen visar hur tidningsägandet i dag förhåller sig till de politiska partierna, ett resultat av stora ägarförändringar under senare år.

LIBERALERNA

Tidningar som ägs av stiftelser som kontrolleras och styrs av politiker i Liberalerna.

Östersunds-Posten	16 100
Länstidningen Södertälje	9 800
Norrtelje Tidning	12 100
Hudiksvalls Tidning	9 700
Ljusdals-Posten	4 400
Ljusnan	8 300

Gefle Dagblad	17 300
Sundsvalls Tidning	23 300
Örnsköldsviks Allehanda	12 000
Dalarnas Tidningar, (ob lib.)*	39 900

*Falu-Kuriren

*Borlänge Tidning

*Mora Tidning

*Nya Ludvika Tidning

*Södra Dalarnes Tidning

*Avesta Tidning

Bärgslagsbladet/Arboga Tidning	7 800
Fagersta-Posten, tredagars	4 700
Sala Allehanda, tredagars	6 100

Nerikes Allehanda	39 600
Vestmanlands Läns Tidning, VLT	26 400

Arbetsbladet, Gävle (S)	13 400
Dala Demokraten (S)	8 100
Länstidningen Östersund (S)	7 600

Söderhamns-Kuriren (oberoende)	5 300
Tidningen Ångermanland (S + lib.)	13 100
Eskilstuna-Kuriren med Strengnäs Tidning	25 800
Katrineholms-Kuriren	9 700
Södermanlands Nyheter (C)	19 200
Norra Västerbotten (Norran)	19 700
Västerbotten-Kuriren (liberal)	28 400
Västerbottens Folkblad (S)	7 200

MODERATERNA

Tidningar som ägs av stiftelser som kontrolleras och styrs av politiker i Moderaterna.

Norrköpings Tidningar (M)	33 400
Östgöta Correspondenten (ob. borg.)	41 200
Västerviks-Tidningen (M)	9 400
Motala och Vadstena Tidning	8 200
Folkbladet (S)	4 300
Norrbottnens-Kuriren (M)	16 300
Norrländska Socialdemokraten (S)	26 800
Gotlands Tidningar (S och C)	9 900
Gotlands Allehanda (M)	7 200
Uppsala Nya Tidning (liberal)	39 000
Barometern-OT	37 700
Smålandsposten	33 000
Blekinge Läns Tidning	29 500
Borås Tidning	37 900
Ulricehamns Tidning (tredagars)	8 100
Sydöstran (S)	10 100
Östra Småland (S)	7 800
Ölandsbladet (tredagars)	7 700
Kristianstadsbladet	23 900

Ystads Allehanda	20 400
Trelleborgs Allehanda	7 900

SOCIALDEMOKRATERNA

Tidning som ägs av socialdemokratiska intressen

Piteå-Tidningen

CENTERPARTIET

Tidningar som ägs av Centerpartiintressen

Skånska Dagbladet

Norra Skåne

PRIVATÄGDA, DELVIS STIFTELSEÄGDA – M- ANKNYTNING

Nya Wermlandstidningen AB är ägarbolag och har en konservativ profil.

Nya Wermlands-Tidningen (konservativ)	43 700
Arvika Nyheter, tredagars	9 500
Säffle-Tidningen, tredagars	4 800
Nya Kristinehamns-Posten, tredagars	6 600
Enköpings-Posten	7 900
Mariestads-Tidningen	10 700
Skaraborgs Allehanda, SLA, Skövde	19 800
Provinstitidningen Dalsland, tredagars	3 700
Karlskoga Tidning-Karlskoga Kuriren	9 300
Filipstads Tidning, tredagars	6 600
Värmlands Folkblad	12 000

PRIVATÄGDA – LIBERAL ANKNYTNING

Ägare Herenco AB med dotterbolaget Hallpressen AB och Stampen Media AB

Smålänningen	9 300
Vetlanda-Posten	6 200
Värnamo Nyheter	13 000
Jönköpings-Posten	25 500
Smålands-Tidningen	4 400
Smålands Dagblad	6 700
Tranås Tidning	3 700

Skaraborgs Läns Tidning	4 200
Västgöta-Bladet fyradagars	2 900
Falköpings Tidning, fyradagars	6 800
Bohusläningen	20 400
Hallands Nyheter (C)	22 100
Hallandsposten (ob. lib.),	24 400
TTELA	18 300
Strömstads Tidning, tredagars	4 400

ÖVRIGA UTAN SÄRSKILD POLITISK ANKNYTNING

Nya Lidköpings-Tidningen, tredagars, 22 200, familjen Hörling
 Vimmerby Tidning, 10 900, Swepress Media AB, familjen Bengt
 Ingemarsson
 Alingsås Tidning, tredagars, 9 300, familjen Michelsen
 Lysekilsposten, fyradagars, 2 300, Helge Gustafzon och
 släktingar
 Laholms Tidning, 2 500, Hallandsbygdens tidningsförening
 Dagens ETC, 8 300, femdagars papper + sjudagars digitalt, Johan
 Ehrenberg
 Dagen, 17 000, fyradagars + digitalt, Mentor Medier, Oslo
 Världen idag, tredagars, 6 600, allkristen tidning, Världen idag
 AB, 900 aktieägare

BILAGA 2: KOMMUNER I MEDIESKUGGA – BEVAKNING SAKNAS

I dessa 35 kommuner saknas lokalredaktion för någon dagstidning eller radio och tv. Inte heller finns någon gratistidning eller lokalsajt. Inga journalister finns på plats utan kommunen och orterna bevakas på distans. I dessa kommuner bor över 300 000 personer.

Särskilt intressant är orten och kommunen Arboga. En tidning heter Arboga Tidning och ges ut i kommunen, men saknar redaktion på orten. Ägare Mittmedia AB och liberala stiftelser.

Nykvarn	10 500
Knivsta	17 000
Älvkarleby	9 300
Oxelösund	11 800
Hörby	15 000
Höör	16 000
Örkelljunga	10 000
Ödeshög	5 300
Ydre	3 700
Lilla Edet	13 500
Munkedal	10 300
Tranemo	12 000
Hallsberg	16 000
Arboga	13 800
Kungsör	9 000
Hallstahammar	15 800
Surahammar	10 000
Skinnskatteberg	4 400
Norberg	6 000
Forshaga	11 400
Kil	11 800
Munkfors	3 700

Storfors	4 000
Smedjebacken	10 800
Säter	11 000
Älvdalen	7 000
Hofors	9 500
Nordanstig	9 500
Ovanåker	11 500
Timrå	17 900
Bräcke	6 500
Ragunda	5 400
Bjurholm	2 400
Dorotea	2 700
Jokkmokk	5 000

Källa: Sara Leckner och Gunnar Nygren, Det lokala och hyperlokala medielandskapet. Mediestudiers årsbok 2015/2016 samt antalet innevånare hämtade från SCB.

TIDIGARE RAPPORTER

I SERIEN NY TID

Rapporterna finns tillgängliga för nedladdning från

<http://www.arenaide.se/rapporter/>

Rapport 35, *Marknadiseringen av den svenska sjukvården – så gick det till*, av Mats Wingborg, oktober 2017

Rapport 34, *Demokrati – hotet från populismen. Erfarenheter från brexit och amerikanska presidentvalet*, av Sam Hägglund och Lars-Olof Pettersson, april 2017

Rapport 33, *Transnationell jämlikhetspolitik: en rapport om den europeiska konstitutionen och framtidens vänsterprojekt*, av Hanna Eklund, april 2017

Rapport 32, *En väg mot tillväxt och ökad sysselsättning i Europa*, av Lars Anell, november 2016

Rapport 31, *Tillbaka till socialförsäkringar för alla*, av Anna Hedborg, oktober 2016

Rapport 30, *Sabotera inte öppenheten om partipolitikens pengar – en rapport om insynen i de politiskapartiernas finansiering*, av Sverker Lindström, maj 2016

Rapport 29, *Integrationsutmaningen: Fackliga förslag och lösningar*, av Veronica Nelson, maj 2016

Rapport 28, *Søren Krarup – konservatismens tredje våg*, av Per Wirtén, september 2015

Rapport 25, *Cuba the Growing Signs of Inequality – The Consequences of an Economy of Scarcity and Reforms*, av Katrin Hansing & Uwe Optenhögel, april 2015

Rapport 24, *Gör din plikt – kräv din rätt! – En utredning om medborgartjänst*, av Mats Wingborg, april 2015

Rapport 22, *Ett marinblått Frankrike? – En analys av den Nationella frontens maktambitioner*, av Tomas Lindbom, april 2014

Rapport 21, *Taksim är överallt*, av Alexandra Franzén, februari 2014

Rapport 20, *Sino-japansk lek med historisk eld*, av Börje Ljunggren, januari 2014

Rapport 19, *The Swedish Model – conflict or consensus?*, av Håkan A Bengtsson, oktober 2013

Rapport 18, *Vi har aldri vært kulturradikale. Georg Brandes og kulturradikalismen*, av Håvard Friis Nilsen, maj 2013

Rapport 17, *Pengar till politikerna och risken för korruption*, av Sverker Lindström, april 2013

Rapport 16, *Wii the people – Partier, rörelser, infrastruktur och presidentvalskampanjen 2012*, av Matt Browne, översatt av Eric Sundström, december 2012

Rapport 15, *Vinst och den offentliga tjänstemarknaden – En rättslig analys*, av Ardalan Shekarabi, oktober 2012

Rapport 14, *Cuba – In Search of an "Orderly Transition"*, av Uwe Optenhögel och Florian Pronold, september 2012

Rapport 13, *Efter Europas svältkur – En ny ekonomisk debatt?*, av Katrine Kielos, juni 2012

Rapport 12, *Ecological Industrial Policy as a Key Element of a Sustainable Economy in Europe*, av Matthias Machnig, april 2012

Rapport 11, *Finanskapitalets makt och fackets möjligheter*, av Ingemar Lindberg och Magnus Ryner, mars 2012

Rapport 10, *Myten om Järnladyn – Bilden av Margaret Thatchers ekonomiska politik*, av Katrine Kielos, februari 2012

Rapport 9, *Creating a Sustainable Solidaristic Society: A Manual*, av Bo Rothstein, november 2011

Rapport 8, *Från Tel Aviv till Teheran – Arbetarrörelsen i Mellanöstern*, av Alexandra Franzén, september 2011

Rapport 7, *Strategier för en global fackföreningsrörelse*, av Mats Wingborg, september 2011

Rapport 6, *Latinamerika, vänstern, framtiden*, av Magnus Linton, januari 2011

Rapport 5, *Det civila samhället mellan stat och marknad*, av Håkan Arvidsson, december 2010

Rapport 4, *Nästa vänster – efter den nationella klasskompromissens tid*, av Ingemar Lindberg, oktober 2010

Rapport 3, *Det populistiska laboratoriet. Nederländerna inför valet*, av Per Wirtén, juni 2010

Rapport 2, *What's left? Fransk vänster efter förnyelsen som aldrig kom*, av Wojtek Kalinowski, mars 2010

Rapport 1, *En radikal och progressiv stadspolitik – en provisorisk utopi*, av Johannes Åsberg, mars 2010

